

14. 6. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Rozhodné právo pro rozvod mezinárodního manželství

V případě rozvodu „mezinárodních“ manželství je často prvotní otázka, ve kterém státě se lze rozvodu manželství vůbec domáhat, přičemž této problematice jsem se podrobně věnoval v jiném svém článku. Další neméně podstatnou otázkou pak pro rozvádějící se manžele je také stanovení rozhodného (hmotného) práva, jež na jejich rozvod bude aplikovat příslušný soud, a jaké podmínky tedy budou muset být pro rozvod splněny.

Vnitrostátní právní úprava

České soudy budou při stanovení (hmotného) práva, které se bude na rozvod mezinárodního manželství vztahovat, vycházet primárně z příslušných ustanovení zákona č. [91/2012 Sb.](#), o **mezinárodním právu soukromém**, v platném znění.

Podle tohoto právního předpisu se rozvod manželství řídí tímž právem, kterým se řídí jejich osobní poměry, tedy právním řádem:

- státu, jehož jsou **oba manželé občany**,
- nemají-li společné občanství, potom právem státu, v němž mají **oba manželé svůj obvyklý pobyt**, a
- pokud nemají v okamžiku zahájení řízení o rozvod ani společné občanství, ani obvyklý pobyt ve stejném státě, potom **českým právem**.

Jestliže ustanovení právního řádu určeného podle výše uvedených pravidel **odkazují zpět** na české právo, použije se i v takovém případě hmotněprávních ustanovení **českého práva**.

Pokud však ustanovení zahraničního práva odkazují k právu **dalšího cizího státu**, použije se hmotněprávních ustanovení tohoto práva, jenom pokud se ho má použít podle kolizních ustanovení právního řádu takového dalšího cizího státu. Jinak soud aplikuje **české právo**.

České právo může soud použít rovněž za situace, kdy právo cizího státu určené podle výše uvedených kritérií rozvod **nepovoluje** vůbec, nebo jej připouští jen za **okolností mimořádně tíživých**, a to v případě, že:

- **alespoň jeden** z manželů je **státním občanem České republiky**, nebo
- **alespoň jeden** z manželů má v **České republice obvyklý pobyt**.

Dvoustranné mezinárodní smlouvy

Před výše uvedenými pravidly budou mít přednost ujednání obsažená ve dvoustranných mezinárodních smlouvách, jimiž, je Česká republika vázána, upravující otázku rozhodného práva pro rozvod. Jedná se zejm. o mezinárodní smlouvy o právní pomoci v občanských věcech uzavřené před vstupem ČR do EU. Jejich ustanovení se uplatní v případě rozvodu manželství občanů ČR a příslušného druhého smluvního státu.

Tyto dvoustranné mezinárodní smlouvy zpravidla stanoví, že rozvod manželství se řídí právním řádem té smluvní strany, **jejímiž státními občany** jsou manželé v době zahájení řízení.

Jestliže v době zahájení řízení je jeden z manželů státním občanem jedné smluvní strany a druhý státním občanem druhé smluvní strany, řídí se rozvod manželství právním řádem toho státu, na jehož území mají **společné bydliště**. Pokud však má jeden z manželů bydliště na území jedné smluvní strany a druhý na území druhé smluvní strany, použije se **právní řád státu**, před jehož **soudem** se řízení o rozvod koná.

Právo Evropské unie

V rámci Evropské unie nejsou kolizní normy pro určení rozhodného práva pro rozvod upraveny pro všechny členské státy, neboť se na nich všechny členské země neshodly. Pro některé země jsou taková pravidla obsažena v nařízení Rady (EU) č. 1259/2010 ze dne 20. prosince 2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky (tzv. „nařízení Řím III“; dále jen „**Nařízení**“). Na rozdíl od nařízení upravujícího pravomoc soudů k řízení o rozvodu (jež je závazné pro všechny členské státy) toto Nařízení bylo přijato **ve zvláštním režimu posílené spolupráce**, a vztahuje se tudíž pouze na ty členské státy, které si přejí jím být vázány a přistoupily k němu.

Nařízení je použitelné od 21. června 2012 pro následující členské státy: Belgii, Bulharsko, Francii, Itálii, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Maltu, Německo, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Slovinsko a Španělsko. Následně se k těmto státům přidala též Litva (od 22. května 2014) a Řecko (od 29. července 2015).

V současné době se Česká republika na této posílené spolupráci nepodílí, a Nařízení tak **pro ČR není závazné**. Ačkoliv tedy Nařízení není v ČR přímo aplikovatelné, přesto jeho obsah může hrát svoji roli pro určení rozhodného práva. Bude tomu tak v případě, že by dle výše popsaných obecných pravidel vnitrostátního práva měl český soud rozhodovat o rozvodu podle cizího práva, které však zpětně odkáže na české právo (např. jako na právo státu obvyklého pobytu obou manželů - cizinců).

Dohoda o rozhodném právu

Nařízení v první řadě manželům umožňuje se dohodnout, že na jejich rozvod (či rozluky) se uplatní právní řád státu, k němuž mají manželé významný vztah, a to právo státu:

- v němž mají **oba manželé** v době uzavření dohody **obvyklé bydliště**, nebo
- v němž měli manželé **poslední obvyklé bydliště**, pokud zde v době uzavření dohody **jeden z nich** ještě bydlí, nebo
- jehož je **jeden z manželů** v době uzavření dohody **státním příslušníkem**, nebo
- právo **místa soudu**.

Dohoda manželů o právu rozhodném pro rozvod musí být uzavřena **písemně, musí být datována a**

podepsána oběma manželi (Nařízení staví naroveň písemné formě veškerá sdělení elektronickou cestou, která umožňují trvalý záznam dohody). Dodatečné formální požadavky na dohodu potom mohou případně vyplývat i z vnitrostátních právních předpisů dotčených zúčastněných států.

Dohodu o rozhodném právu je obecně možné uzavřít a měnit až do okamžiku zahájení řízení u soudu. Manželé mohou určit rozhodné právo i před soudem v průběhu řízení, jestliže to umožňuje **právo místa soudu**.

Určení rozhodného práva Nařízením

Pokud si manželé neurčí rozhodné právo výše popsanou dohodou, bude se dle Nařízení jejich rozvod (rozlučka) řídit právem státu:

- v němž mají **oba manželé obvyklé bydliště** v okamžiku **zahájení řízení** u soudu, nebo popřípadě
- v němž měli manželé **poslední obvyklé bydliště**, pokud k ukončení pobytu nedošlo dříve než **rok před zahájením řízení** u soudu a **jeden z manželů** v tomto státě **pobývá** ještě v okamžiku zahájení řízení u soudu, nebo popřípadě
- jehož státní příslušnost mají **oba manželé** v okamžiku zahájení řízení u soudu, nebo popřípadě
- u jehož **soudu** bylo zahájeno řízení.

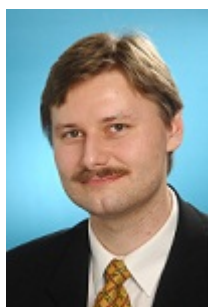
Zpětný a další odkaz

Nařízení přitom výslovně vylučuje aplikaci dalšího a zpětného odkazu, což znamená, že pokud se v souladu s Nařízením stanoví použití práva některého státu, rozumí se tím jenom (hmotně)právní předpisy platné v takovém státě, s výhradou pravidel mezinárodního práva soukromého (kolizních norem).

Závěr

Jak vyplývá z výše uvedeného, pravidla pro určení rozhodného práva pro rozvod musí předjímat dosti značné množství různých kombinací, a kromě jednoznačných případů bude pro rozvádějící se manžele poněkud složité se dohodnout k závěru o tom, jaké právo nakonec budou soudy na jejich rozvod aplikovat.

Jestliže bude pro rozvod dána pravomoc českých soudů, musí manželé v podstatě vyřešit, jestli se ně vztahuje nějaká dvoustranná mezinárodní smlouva nebo jenom ustanovení českého zákona o mezinárodním právu soukromém, jestli takto zjištěný (cizí) právní řád neodkazuje svými kolizními normami na jiné (případně i české) právo a popř. zda a do jaké míry se uplatní i Nařízení. Bez odborné pomoci pak takové určení bude v některých situacích přinejmenším komplikované.

JUDr. Luboš Nevrkla, Ph.D.,
advokát

[Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350
Fax: +420 296 368 351
e-mail: law.office@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)